

צו לפי סעיף 45 לפקודת רופאי השיניים (נוסח חדש) תשל"ט – 1979

המשנה למנכ"ל משרד הבריאות הגיש ביום 21.1.07 קובלנה נגד ד"ר שלומית בכ (חובב) (להלן – הנקבלת). בקובלנה יוחסה לנקבלת התנהגות רשלנית חמורה "במלוי תפקידה כמורשה בריפוי שיניים, כאמור בסעיף 145 (3) לפקודת רופאי השיניים {נוסח חדש} תשל"ט – 1979" (להלן הפקודה).

הארוע המשמש בסיס לקובלנה ארע ביום 12.1.05 לפי האמור בקובלנה באותו יום טיפלה הנקבלת בשיניו של ילד כבן שנתיים (להלן המטופל). הטפול נעשה במרפאה פרטית. הערכת הנקבלת היתה שיש "צורך בסדציה לטפול", וכך אכן נעשה.

הטפול עצמו "ארך כ-25-30 דקות", ולקראת סופו המטופל "היה בדכוי נשימה מוחלט ללא תנועות נשימה בכלל". הנקבלת הבחינה בכך "רק עם הסרת סכר הגומי", והיא הזעיקה מיד אמבולנס להעבירו לבי"ח הדסה עין כרם. במהלך הלילה נפטר המטופל.

עוד נאמר בקובלנה שלפי נוהל משרד הבריאות יש צורך לקיים בשעת סדציה והרדמה כללית הניתנים במרפאות שיניים "ניטור רציף כולל ריווי חמצן בדם היקפי". בניטור חייבים להחל "לפני הסדציה ועד שובו של המטופל להכרה מלאה". על הרופא מוטלת חובה "להקפיד שהמטופל לא יגיע למצב של הרדמה כללית או דיכוי נשימתי". כדי להבטיח שכזאת לא יארע שומה עליו לעקוב "אחר מצב ההכרה על ידי כך שיוודא אחת לחמש דקות לפחות את תגובות המטופל לגרוי מילולי וכי המטופל שומר על נשימה עצמונית מספקת".

במהלך הטיפול נוטר המטופל, כאמצעי עזר לבחינת מצבו, במכשיר המודד את החימצון, והמפיק נתונים על פעילות הלב. נתונים אלו מופקים בעזרת חיישנים החייבים להיות "במגע ישיר עם עור האצבע". המכשיר בו השתמשה הנקבלת היה אליבא דאמור בקובלנה "מדגם ישן ללא התראה קולית", דבר שחייב את הנקבלת להיות "בקשר עין רציף" כדי לוודא שההרדמה לא גרמה לפגם או כשל אצל המטופל. לא זו אף זו המכשיר בו השתמשה הנקבלת יועד "למבוגרים ולא היה מתאים לגודל האצבע של הילד, דבר שגרם לנפילתו של החיישן בתדירות רבה וגרם לחוסר קריאה של הדופק והסטורציה ללא ניטור כלל".

כל אלו גרמו לכך שהנקבלת "לא אבחנה (אצל המטופל – 1.1) את העמקת הסדציה עד לדכוי נשימתי מוחלט". "ניטור רציף ויעיל של חמצן הדם ההיקפי ושל תנועות הנשימה", אילו פעל כהלכה, היה חושף את מצבו של המטופל. מתן טיפול כזה עולה, לפי האמור בקובלנה, לכדי רשלנות חמורה לפי סעיף 45 (3) לפקודה.

הפקודה מאפשרת לנקבלת להשמיע את דבריה בטרם יחרץ דינה. לצורך כך על שר הבריאות למנות ועדה כאמור בסעיף 47 לפקודה בפניה היא תוכל לעשות כן, וועדה כזו אכן הוקמה. בדיון בפני הועדה הודתה הנקבלת באמור בקובלנה (לאחר שזו תוקנה על ידי השמטת ארועים הנוגעים לפעולות ההחיאה שנעשו למטופל).

על הועדה הוטל להביא את מסקנותיה והמלצותיה לשר הבריאות, והיא עשתה כן לאחר ששמעה את טענת הנקבלת והקובל בנושא הסנקציה המשמעית שראוי להמליץ עליה בפני השר. סמכויות שר הבריאות לפי סעיף 45 הואצלו אלי, ודו"ח הועדה, הכולל את המלצותיה (שתאריכו 5.3.08) הועבר אלי. הועדה המליצה להתלות את רשיון הנקבלת לשנתיים.

בטענותיהן של הנקבלת ובאת כוחה בפני הועדה נאמר בין השאר שמכשיר הניטור בו השתמשה הנקבלת לא היה מדגם ישרן, שאלפים רבים כמוהו נמצאים בשימוש של מרפאות שיניים רבות, שהנחיות משרד הבריאות לא אסרו על שימוש במכשיר כזה, ושהתקלה שארעה היא נדירה ביותר. עובדות נוספות שהובאו על ידן לועדה מתייחסות לדרגה הגבוהה של מומחיות אליה הגיעה הנקבלת ולגישתה יוצאת הדופן למטופלים על-ידה. כל אלו נתמכו בעדות אופי ובמסמכים, ואני מניח שהועדה, כמוני, לא יכלה שלא להתרשם מהם. למקרא דברים שאמרה הנקבלת עצמה אי אפשר גם שלא להתרשם מהסבל וחיבוטי הנפש שהיא עברה בעקבות המקרה. כל הדברים הללו מקבלים חיזוק של ממש בתגובת משפחת המטופל, ששיכלה את בנה, ולדברי ב"כ הנקבלת אין בליבם כעס או טענות נגד הנקבלת.

ב"כ הקובל הדגיש בדבריו את השיקול הדומיננטי שעל הועדה להביא בחשבון, הוא שיקול טובת הצבור. על הענישה המשמעית לשדר מסר ברור על החומרה בה יש להתייחס לאי קיום הנחיות הנוגעות להרדמת ילדים. באת כח הקובל ביקשה מהועדה להמליץ בפני השר על התליית רשיון הנקבלת לשנתיים.

בנימוקים שנתנה הועדה להמלצתה היא ציינה בין השאר את העובדה שטפולי שיניים אינם תופעה נדירה, וחשוב לכן להקפיד שכל ההוראות המקצועיות הרלבנטיות, שתכליתן היא בריאות המטופל תקוימנה במלואן. היא הוסיפה ואמרה ש"יש לראות בחומרה יתירה את העובדה שמומחה ברפואת שיניים לילדים, שטיפול זה הוא שגרתי עבורו, פעל כפי שפעלה הנקבלת...". יש חשש שפעולה כזו תשמש מודל לחקוי ל"רופאים שאינם מומחים בתחום...". "לא ייתכן", כך אמרה הועדה שינתן טיפול מהסוג שניתן במקרה

זה ללא קיום רציף, מתמיד, וקפדני של ניטור ובקרה. ניטור כזה אמור לסייע למטפל לשמור על קשר בלתי אמצעי עם המטופל..."

באת כח הנקבלת הדגישה בדבריה לועדה את היות עבירת המשמעת שמדובר בה נטולת כוונת זדון. אני הייתי מוסיף על כך שכוונותיה של הנקבלת היו ללא ספק זכות וטהורות, ובהיותה אשה מאמינה היא ראתה בפעילותה מצווה וחובה שעליה לקיימה לטובת כל מטופל ולטובת הכלל.

הקושי בסוג כזה של מקרים הוא שכולם אפופים רצונות טובים וכוונות טהורות, אלא ששגרת העשייה, והנסיון הסטטיסטי המוצלח המתלווה לשגרה כזו, נוסך מידה של בטחון בקרב העוסקים במלאכה שדברים בלתי רצויים היכולים לסכן את בריאות ואולי אפילו את חייהם של מטופלים אינם קורים, ולכן ניתן "לעגל פינות" בכל הנוגע לאמצעי הבטיחות שיש לנקוט.

הכשל שמתארע הוא במקרים רבים בן יחיד שלא היה לו אח ורע בטיפולים שנתן המטפל עד אז. הנקבלת בעצמה אמרה שלאחר התנהגותה בארוע הקשה היא השתנתה, וההתייחסות שלה ושל רופאי השיניים בכלל השתנתה. ההקפדה ותשומת הלב הניתנים עתה לנושא הניטור הם רציניים וקפדניים יותר.

הטלת חובת קיום קפדני של הנחיות ועקרונות חותרת להשגת המטרה של מניעה ככל האפשר של כשלים. המטרה לא הושגה במקרה זה, והיא תושג בעתיד רק לאחר שארע הכשל הקשה במקרה זה. ההנחיות נועדו להשגת המטרה ללא צורך בזעזוע מהסוג שפקד את הנקבלת במקרה זה. כל שידוע היום היה ידוע גם לפני הארוע הטראגי. עצם הנחיות משרד הבריאות מעידות על כך. פגיעה במערכות החימצון, הנשימה, ואחרות, יכולות לקרות במהלך הרדמה. הערובה היחידה להציל מטופל מסיכון החיים הכרוך בכך הוא איתור מידי של התקלה. לצורך כך מופנית תשומת לב העוסקים במלאכה לצעדים הכרחיים שיש לנקוט בהם במהלך הטפול. תקלות מתארעות מבחינה סטטיסטית, רק לעתים רחוקות, ואולם כשהן מתקיימות, אי קיום ההנחיות יכול להיות שקול לאבדן חיי אדם.

בדרך כלל הסכנה לצבור המטופלים איננו מפעולה זדונית חלילה של המטפלים בו, אלא מאותה שלווה בטחון שהנסיון הסטטיסטי המוצלח נוסך בקרבם.

לא בכדי הקים הדין מנגנון מקצועי מהדרגה הראשונה שהוא יהיה זה שיעץ לשר כיצד לנהוג. על חברי הועדה העוסקת בכך נמנים שני רופאי שיניים היודעים ובקיאים בהלכות הפרקטיקה הנוהגת וזו שצריך לנהוג בה. אחד מהם הוא נציג צבור רופאי השיניים כולו. האחר הוא רופא שיניים בעל נסיון של עשרות שנים. לאלו מצטרף משפטן, הממונה ע"י היועץ המשפטי לממשלה. החקיקה הפקידה בידי ועדה כזו את איסוף החומר ואת מתן ההמלצות על הנורמות הראויות שיש להשליט במקצוע רפואת השיניים.

ההלכה קבעה, ובצדק רב, שיש להתייחס ברצינות רבה, ולית משיקל של ממש, להמלצותיהם של חברי הועדה. הענישה המומלצת על ידם במקרה זה איננה קלה, ואולם גם המעשה איננו קל, הצורך להגן על צבור המטופלים מצד אחד, לשמור על רמת רפואה ראויה מצד שני ולשדר לצבור שהוא יכול לתת אמון במערכת הבריאות, שאיננה נותרת אדישה למעשי רשלנות חמורים, מחייבים אימוץ גישה עניינית שתשדר את המסרים הנדרשים. נוכח טיבה וסוגה של הרשלנות במקרה זה, אי אפשר לומר שהמלצת הועדה חורגת ממתחם הענישה הראוי.

משנקבע שהתערבות בהחלטת ועדות תהיה רק במקרים קיצוניים אינני סבור שניתן להתערב בהמלצה שניתנה במקרה זה על-ידי הועדה, ואני מאשר אותה.

11.8.08

תחילת ההתליה תהיה ביום

10.8.08

ניתן היום

נשיא (בדימוס) של ביהמ"ש המחוזי בירושלים